

บทที่ 8

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่อง การจัดการสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายอินแปง : กลไก กระบวนการจัดการตนเองครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกทำการศึกษากิจการตนเองของเครือข่ายอินแปงที่ครอบคลุมชุมชนเครือข่าย 21 อำเภอ 83 ตำบล 890 หมู่บ้าน ใน 4 จังหวัด คือจังหวัดสกลนคร กาฬสินธุ์ มุกดาหาร และอุดรธานี ทั้งนี้ เนื่องจากเครือข่ายอินแปงมีความสอดคล้องกับเนื้อหา (Context) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสวัสดิการชุมชนของตนเอง โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษากิจการในระดับเครือข่าย และได้เลือกศึกษากิจการในระดับชุมชนเครือข่ายที่ครอบคลุม 4 จังหวัด พร้อมกับการศึกษาชุมชนเครือข่ายที่มีระดับของการขับเคลื่อนสูงในการจัดการตนเอง ประกอบด้วย ชุมชนเครือข่าย 8 แห่ง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในการศึกษาชุมชนเครือข่ายอินแปงที่บ้านบัว ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ในฐานะของศูนย์ต้นแบบของการจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการ ภายใต้การจัดการตนเองของเครือข่ายอินแปง ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะได้คำอธิบายที่ถึงแก่นแท้ของความจริงที่ปรากฏอย่างรอบด้าน สำหรับการตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา และคำถามของการวิจัย ดังนี้

ภาพรวม : การจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายอินแปง

เครือข่ายอินแปงเป็นองค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันข้ามพรมแดนของพื้นที่เขตปกครอง มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นการประสานพลังผ่านการจัดการเครือข่ายร่วมกัน โดยอาศัยกลไกที่เป็นพลังอำนาจ ได้แก่ บุคคลในเครือข่ายที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง องค์ความรู้ที่เป็นรากเหง้าของตนเอง วัฒนธรรมการพึ่งพาอาศัยกัน ความหลากหลายของชุมชนเครือข่าย โครงสร้างการจัดการที่เปิดโอกาสให้กลุ่มพลสมัชชามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และ ความเป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และการสื่อสารในแนวราบ เข้ามาเป็นฐานในการร่วมคิดร่วมปรึกษาหารือกัน จนสร้างยุทธศาสตร์ในการจัดการชีวิตเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ผ่านเครื่องมือที่เป็นกระบวนการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเครือข่ายอินแปงสามารถจัดการตนเองได้จากปัญญาที่สร้างร่วมกัน

ผ่านการจัดการตนเองแบบรวมหมู่ และการจัดการตนเองแบบอิสระของแต่ละชุมชนเครือข่าย จนเกิดความเชื่อมั่น กลายเป็นระบบที่พึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ เพื่อเป้าหมายในการสร้าง และจัดการสวัสดิการของเครือข่ายที่มีลักษณะบูรณาการองค์ประกอบทุกด้านของชีวิต และเชื่อมโยงสวัสดิการชุมชนพื้นบ้าน สวัสดิการชุมชนทันสมัย และสวัสดิการสังคมที่รัฐเป็นผู้จัดบริการร่วมกัน ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของการจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายอินแปงได้ดังภาพที่ 8.1

ภาพที่ 8.1

ภาพรวม : การจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายอินแปง

ที่มา: (การสังเคราะห์ของผู้ศึกษา)

อย่างไรก็ตาม สวัสดิการของเครือข่ายอินแปงที่เกิดขึ้นก็ยังไม่พอเพียงที่สามารถสร้างความ เป็นอยู่ที่ดีให้กับสมาชิกของเครือข่ายอินแปงทุกคนได้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ โดยเฉพาะสมาชิกของเครือข่ายเองยังขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองตามแนวคิดความเชื่อ ของเครือข่าย จากการมีภาระหนี้สินมาตั้งแต่อดีต รวมถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ภายนอกที่มีความรุนแรงที่ทำให้สมาชิกเครือข่ายหลงไปในกระแสได้ง่ายโดยเฉพาะการส่งเสริม การปลูกยางพารา ตลอดจนการเติบโตของเครือข่ายมีมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้การดูแล สมาชิกไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

กล่าวโดยสรุป ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นจากการศึกษาการจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการ ของเครือข่ายอินแปงในภาพรวมครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย หรือนำไปใช้กับการ พัฒนาชุมชนอื่นต่อไปได้ว่า การรวมตัวเป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ที่ยึดโยงเกาะเกี่ยว ความสัมพันธ์ร่วมกันเท่านั้นที่จะก่อให้เกิดการประสานพลัง และเกิดกระบวนการที่ต่อเนื่อง กลายเป็นระบบที่พึ่งตนเองได้ สามารถสรรค์สร้าง และจัดสวัสดิการของตนเองอย่างเป็นบูรณาการ ด้วยการจัดการตนเองอย่างยั่งยืน

การก่อเกิด และ กลไก กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน

การที่เครือข่ายอินแปงได้ให้นิยามความหมายของความเป็นอยู่ที่ดีในฐานะของการเป็น สวัสดิการในเชิงกระบวนการ และในเชิงเป้าหมายนั้น ทำให้ความเป็นอยู่ที่ดีมีความหมาย ครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการของการก่อเกิด การจัดการ จนกระทั่งหมายถึงผลลัพธ์ที่เป็น เป้าหมาย โดยที่เครือข่ายอินแปงได้สรรค์สร้างกระบวนการจัดการของตนเอง ด้วยตนเอง และเพื่อ ตนเอง สร้างความเป็นอยู่ที่ดีในเชิงเป้าหมาย ซึ่งมีข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ และ เป้าหมาย ดังนี้

1. การก่อเกิดการจัดการตนเอง

ในการจัดการสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายอินแปงภายใต้การจัดการตนเอง เกิดขึ้นจากการที่ชาวบ้านเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการดำเนินรอยตามแนวคิดความ เชื่อที่ถือเงินเป็นใหญ่ในยุคแห่งความทันสมัย โดยชาวบ้านเหล่านี้ได้มารวมกลุ่มกัน ทำการ ปรัชญาหารือร่วมคิดร่วมกัน เพื่อหาทางออกให้กับการจัดการชีวิตของตนเองต่อไป โดยใช้ยุทธ ศาสตร์การทบทวนย้อนกลับไปในอดีต เป็นการเรียนรู้รากเหง้าของตัวเอง ตามคำกล่าว เปรียบ เปรยที่ว่า “ไปข้างหน้า ให้มองไปข้างหลัง” ซึ่งในการร่วมคิด ร่วมปรึกษาหารือจะไม่สามารถเกิดขึ้น

ได้ หากปราศจากผู้ที่ทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดความคิด และการเปิดโอกาสในการเรียนรู้และแสดงบทบาทของชาวบ้านที่ประสบปัญหาเอง ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่กระตุ้นและให้โอกาสชาวบ้านนี้ จึงมีความสำคัญสำหรับการก่อเกิดการจัดการตนเอง โดยเฉพาะในกรณีของเครือข่ายอินแปง จะมีนักวิชาการสายวัฒนธรรมชุมชนเข้ามาแสดงบทบาทนี้ จนกระทั่งก่อเกิดเป็นการจัดการตนเองของเครือข่ายอินแปงขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในการร่วมคิดร่วมค้นหานทางออกให้กับชีวิตของชาวบ้านที่ประสบกับปัญหาเองนั้น จะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดภายใต้ฐานคิดของการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน โดยไม่ได้คาดหวังการพึ่งพาจากภายนอกเหมือนดังเช่นในยุคแห่งความทันสมัยที่คอยรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ในขณะเดียวกัน ต้องมีความเชื่อตามแนววัฒนธรรมชุมชนด้วยว่า ชาวบ้านเองก็มีทุนทางสังคมที่เป็นทั้งองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลที่เป็นผู้รู้ วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน ตลอดจนศักยภาพในด้านทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่สามารถรื้อฟื้นขึ้นมาได้ จึงจะทำให้การก่อเกิดการจัดการสวัสดิการภายใต้การจัดการตนเองขึ้นได้

นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญของการก่อเกิดการจัดการสวัสดิการชุมชนต้องเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงแนวคิดความเชื่อที่มีในยุคแห่งความทันสมัย จากการอยากรวย มาสู่การพึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน โดยหันมาใช้ความรู้ที่มีในชุมชนเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและประยุกต์ใช้ผสมผสานให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงแนวคิดความเชื่อที่มีอยู่เดิมนั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย เนื่องจาก มีข้อจำกัดหลายประการ อันเนื่องมาจากชาวบ้านมีเงื่อนไขเรื่องการเข้าไปติดอยู่กับระบบเศรษฐกิจแบบเดิมในยุคแห่งความทันสมัย ประกอบด้วย การมีภาระหนี้สินที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่ยุคแห่งความทันสมัย จึงหวังว่าต้องได้รับเงินเป็นก้อน เพื่อนำมาใช้หนี้สินดังกล่าว นอกจากนี้ กระแสแห่งการสร้างความทันสมัย จากการสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ ยังสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในเชิงเหตุผลให้คล้อยตามได้โดยง่าย โดยเฉพาะในระยะต้น ๆ ของการเข้ามาของกระแสดังกล่าว หากสมาชิกเครือข่ายขาดความเชื่อมั่นต่อแนวคิดความเชื่อของเครือข่ายแล้ว ก็จะทำให้เกิดความหวั่นไหว และยากที่จะก้าวอย่างตามแนวคิดความเชื่อของเครือข่ายต่อไปได้ ดังนั้น ความเชื่อมั่นจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนการจัดการตนเองของเครือข่ายอินแปง ซึ่งความเชื่อมั่นของเครือข่ายอินแปงจะค่อย ๆ เกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป จากการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2. กลไกที่ใช้ในการจัดการสวัสดิการภายใต้การจัดการตนเอง

หลังจากการก่อเกิดการจัดการตนเองขึ้น เครือข่ายอินแปงได้มีการขับเคลื่อนการจัดการตนเองของเครือข่าย ผ่านกลไกที่ใช้ในการจัดการสวัสดิการของเครือข่าย ภายใต้การจัดการ

ตนเอง ประกอบด้วย บุคคลในเครือข่าย องค์ความรู้ วัฒนธรรมและความหลากหลาย โครงสร้าง การจัดการ และ ความเป็นเครือข่ายและการสื่อสาร ซึ่งกลไกเหล่านี้แสดงถึงพลังอำนาจของ เครือข่ายที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการตนเองได้ โดยที่จะมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันไม่ได้ แยกส่วนกันอย่างอิสระ แต่จะยึดโยงกันภายใต้วัฒนธรรมการพึ่งพาอาศัยกัน และการช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน เพื่อให้เครือข่ายอินแปงสามารถจัดการตนเองให้เกิดสวัสดิการชุมชนบูรณาการของ ตนเองได้ นอกจากนี้ กลไกที่เป็นพลังอำนาจเหล่านี้ ไม่ได้อยู่ในสถานะเชิงสถิต แต่มีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

แต่อย่างไรก็ตาม การที่เครือข่ายอินแปงมีการขับเคลื่อนการจัดการตนเองของ เครือข่าย ผ่านกลไกที่ใช้ในการจัดการสวัสดิการของเครือข่ายได้นั้น เป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ อย่างยิ่ง เพราะเครือข่ายอินแปงมีชุมชนเครือข่ายครอบคลุม 4 จังหวัด 21 อำเภอ 83 ตำบล 890 หมู่บ้าน ทำให้รายละเอียดของแต่ละกลไกที่เป็นพลังอำนาจของแต่ละชุมชนเครือข่ายมีความ หลากหลายแตกต่างกันบ้าง คล้ายคลึงกันบ้าง โดยที่เครือข่ายอินแปงให้อิสระในการจัดการกับแต่ละ ชุมชนเครือข่ายสามารถจัดการตนเองได้ โดยไม่ได้มีการบังคับควบคุมจากระดับเครือข่ายให้ ชุมชนเครือข่ายต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับศักยภาพของกลไกที่เป็นพลังอำนาจของแต่ละ ชุมชนเครือข่ายเองว่าจะจัดการตนเองอย่างไร ซึ่งแนวทางการจัดการของเครือข่ายเช่นนี้ สามารถ ขจัดข้อขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชนเครือข่ายได้ แต่จะ เป็นไปในลักษณะของการเสริมกันมากกว่า ซึ่งกลไกที่เป็นพลังอำนาจของเครือข่ายอินแปง ประกอบด้วย

1) บุคคลในเครือข่าย

กลไกที่เป็นพลังอำนาจร่วมของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายสามารถขับเคลื่อน ต่อไปอย่างต่อเนื่องได้ เชื่อว่าเกิดขึ้นจากบุคคลของเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก และผู้นำการ เรียนรู้ โดยที่บุคคลต่างเหล่านี้ จะมีจิตวิญญาณที่เหมือนกัน คือ มีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว ตั้งใจ มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง และการมีความเชื่อมั่นต่อแนวทางที่จะดำเนินชีวิตต่อไปข้างหน้าตามแนวทาง ของเครือข่ายอินแปง พร้อมทั้งจะต่อสู้ พันฝ่าอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงความรู้สึกถึงความเป็นพี่น้อง น้องที่มีความผูกพัน ห่วงหาอาทรต่อกัน และความไว้วางใจกัน ซึ่งความรู้สึกถึงความเป็นพี่น้องกัน นี้ ทำให้สามารถสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงความเป็นเครือข่ายได้ง่าย รวมถึงการสร้างรูปแบบ การจัดการตนเองตามมาได้ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิดร่วมทำ การค้นหาองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา มาใช้ ตลอดจนการสร้างโครงสร้างการจัดการ แสดงให้เห็นว่า กลไกการจัดสวัสดิการของเครือข่าย ภายใต้การจัดการตนเองต้องมีจิตวิญญาณถึงก่อน

แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลในเครือข่ายยังประกอบด้วยบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสรรค์สร้าง และการก้าวย่างของสวัสดิการของเครือข่าย คือ ผู้ประสานงาน เพราะผู้ประสานงานจะทำหน้าที่เป็นคนกลางประสานให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนของสวัสดิการในแต่ละชุมชนเครือข่าย โดยที่ผู้ประสานงานที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำจะต้องมีทุกชุมชนเครือข่าย จึงจะทำให้การขับเคลื่อนสวัสดิการของชุมชนเครือข่ายเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2) องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่เครือข่ายอินแปงนำมาใช้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสั่งสม ถ่ายทอด และสืบต่อมาตั้งแต่อดีต ผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ที่เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาตามความทันสมัย เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่เป็นสวัสดิการของเครือข่าย

3) วัฒนธรรมและความหลากหลาย

วัฒนธรรมและความหลากหลายของชุมชนเครือข่าย เป็นกลไกที่มีความสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหมู่มวลชนสมาชิก โดยเฉพาะวัฒนธรรมการพึ่งพาอาศัยกันที่เป็นรากฐานของการยึดโยงเกาะเกี่ยวความสัมพันธ์ความเป็นเครือข่ายเอาไว้ รวมถึงความเชื่อเรื่องทานบารมีที่กลายเป็นคุณค่าของการแบ่งปัน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ได้ก่อให้เกิดการผสมผสานความหลากหลาย ผ่านความคิดที่หลากหลายตามมา

4) โครงสร้างการจัดการ

โครงสร้างการจัดการของเครือข่ายมีความสำคัญในฐานะของการบ่งบอกหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยโครงสร้างการจัดการของเครือข่ายได้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือระดับเครือข่าย และระดับชุมชนเครือข่าย ซึ่งโครงสร้างระดับเครือข่ายจะมีกรรมการสภาอินแปง และกรรมการบริหาร ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสังเคราะห์ความรู้ และการกำหนดนโยบาย และวางแผนยุทธศาสตร์ ในขณะที่ โครงสร้างระดับชุมชนเครือข่ายจะมีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนเครือข่าย ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการแต่ละด้าน ซึ่งมีอิสระในการจัดการตนเองโดยไม่ถูกบังคับควบคุมจากระดับเครือข่าย ทำให้ลักษณะของความสัมพันธ์เป็นโครงสร้างแบบหลวม

สำหรับ โครงสร้างการจัดการระดับชุมชนเครือข่ายนั้น เครือข่ายอินแปงเน้นการจัดการในระดับตำบล เพราะมีองค์ความรู้ที่ความหลากหลาย และสอดคล้องกับแนวทางการกระจายอำนาจของรัฐมาสู่ท้องถิ่นในระดับตำบล แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้างการจัดการของ

เครือข่ายก็ไม่ได้จำกัดอยู่ในระดับตำบลเท่านั้น ยังมีการขยายการจัดการไปสู่ระดับอำเภอ ในขณะเดียวกัน หมู่บ้านที่มีพลังอำนาจของตนเองอย่างเพียงพอ ก็สามารถจัดการในระดับ หมู่บ้านได้ด้วย

5) ความเป็นเครือข่ายและการสื่อสาร

ความเป็นเครือข่ายของเครือข่ายอินแปงมีลักษณะของเครือข่าย ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายในเชิงพื้นที่ของกลุ่มบุคคลในชุมชนเครือข่าย และความสัมพันธ์เชิง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อกำหนดแบบแผนการดำเนินกิจกรรมที่เป็นสวัสดิการร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีลักษณะของเครือข่ายความสัมพันธ์กับภายนอกที่เข้ามาสนับสนุน และส่งเสริมให้เกิดการจัด สวัสดิการชุมชนของเครือข่าย โดยที่เครือข่ายความสัมพันธ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นจะมีการจัดการโดย ผ่านการสื่อสารที่หลากหลาย โดยเฉพาะเป็นการสื่อสารในแนวราบ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน เพื่อให้ความเป็นเครือข่ายสามารถดำรงความเป็นเครือข่ายได้อย่างต่อเนื่อง

3. กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชนภายใต้การจัดการตนเอง

การที่เครือข่ายอินแปงจะจัดการสวัสดิการชุมชนของตนเองภายใต้การจัดการ ตนเองได้นั้น มีกระบวนการจัดการที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการสวัสดิการ ชุมชนของเครือข่ายอินแปงไม่ได้มีการจัดการสวัสดิการเป็นการแบบแยกส่วน แต่มีส่วนประกอบ อื่น ๆ ที่เครือข่ายต้องมีการจัดการพร้อม ๆ กันไปด้วย โดยเฉพาะการประสานพลังของชุมชน เครือข่ายที่มีความหลากหลาย เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการประสานพลังของเครือข่าย อินแปงเกิดขึ้นมาจากการจัดการเครือข่าย และการจัดการความรู้ จนเกิดตัวแบบของการจัดการ ตนเอง เพื่อการจัดการสวัสดิการชุมชนต่อไป

1) การจัดการเครือข่าย

ในการจัดการเครือข่ายของเครือข่ายอินแปงนั้น ถือได้ว่ามีความสำคัญใน ฐานะที่บ่งบอกว่าสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายจะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ เพราะหากเครือข่ายสามารถจัดการเครือข่ายได้ ย่อมส่งผลต่อการประสานพลังในการจัดสวัสดิการ ของเครือข่ายภายใต้การจัดการตนเองตามไปด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากการประสานพลังเกิดขึ้นจากการ ติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของหมู่มวลชนสมาชิกของชุมชน เครือข่ายอินแปงที่มีหลากหลายที่ค่อย ๆ ร่วมกันสร้าง ร่วมกันสะสม กลายเป็นความเชื่อมั่น จน สามารถสรรค์สร้างสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายได้

โดยที่ในการจัดการเครือข่ายของเครือข่ายอินแปง มีพัฒนาการอย่าง ต่อเนื่องมาตั้งแต่ การก่อตัวการสร้างกลุ่มในระดับชุมชนเครือข่ายย่อย การสร้างพันธกิจร่วมกัน

การพัฒนาความสัมพันธ์ และการรักษาความสัมพันธ์ โดยที่การจัดการเครือข่ายอินแปงไม่ได้เป็นไปตามขั้นตอนที่ตายตัว แต่มีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยเฉพาะหลักการในการขยายเครือข่ายในยุคแห่งเครือข่ายอินแปงนี้ไม่ได้เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเครือข่าย แต่เริ่มต้นจากการค้นหาศักยภาพของชุมชนแทน

2) การจัดการความรู้

เครือข่ายอินแปงมีกระบวนการในการจัดการความรู้ของตนเองที่ผ่านกระบวนการจัดการตั้งแต่ การกำหนดความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้ความรู้ เพื่อสร้างสวัสดิการชุมชนของตนเอง ซึ่งการที่เครือข่าย อินแปงสามารถจัดการความรู้ได้นั้น เครือข่ายอินแปงมีลักษณะพื้นฐานสำคัญที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการความรู้ คือ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยที่บุคคลในองค์กรเครือข่ายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง การเปิดรับโลกทัศน์ในการรับรู้และยอมรับความคิดร่วมกัน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้และทำงานเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตาม ในระดับชุมชนเครือข่ายเองก็มีระดับของการจัดการความรู้ที่แตกต่างกัน โดยที่บางชุมชนเครือข่ายมีความพร้อมในการจัดการความรู้สูง แต่บางชุมชนเครือข่ายยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ทำให้ยังไม่สามารถจัดการความรู้ได้อย่างเต็มที่ เป็นเพียงชุมชนเครือข่ายแนวปฏิบัติที่เตรียมพร้อมจะเข้าสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พร้อมกันนี้ เครือข่ายอินแปงยังเป็นองค์กรเครือข่ายที่สามารถปรับตัว และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงได้ดี สามารถเรียนรู้ มีพัฒนาการ และเติบโตได้

3) ตัวแบบของการจัดการตนเอง

ในการจัดการตนเองของเครือข่ายอินแปงมีลักษณะเป็นกระบวนการระบบ ตั้งแต่การนำปัจจัยนำเข้าที่เป็นความรู้ เรียกได้ว่าเป็นปัญญา มาสู่กระบวนการเรียนรู้ จนได้ผลผลิต และผลลัพธ์ที่เป็นสวัสดิการชุมชนบูรณาการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน โดยที่สวัสดิการชุมชนบูรณาการเหล่านั้นจะกลายมาเป็นปัจจัยนำเข้าที่เป็นความรู้ใหม่ เพื่อนำมาสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นวัฏจักรต่อเนื่องแบบไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดปัญญาคือ การสนับสนุน ส่งเสริม กระตุ้น และผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อการประสานพลังให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยที่แบบแผนของการปฏิบัติ เริ่มต้นจากการปรึกษาหารือ ค้นหาศักยภาพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง จากนั้นจึงมีการยกระดับศักยภาพมาสู่การเรียนรู้การปฏิบัติ การสังเคราะห์ความรู้ จนกระทั่งมีการสร้าง และจัดการสวัสดิการชุมชนของตนเอง

การจัดการตนเองของเครือข่ายที่เกิดขึ้นมีทั้งในระดับเครือข่าย และในระดับชุมชนเครือข่าย โดยที่การจัดการตนเองในระดับเครือข่ายนั้น เป็นการจัดการแบบรวมหมู่ จากการที่กรรมการบริหารเครือข่ายร่วมปรึกษาหารือ เพื่อกำหนดนโยบาย และการวางแผนยุทธศาสตร์สำหรับเป็นแนวทางการจัดการให้กับชุมชนเครือข่าย โดยในการจัดการตนเองในระดับชุมชนเครือข่าย จะนำแนวทางการจัดการของเครือข่ายไปทำการปรึกษาหารือในระดับชุมชนเครือข่ายก่อนที่จะนำไปปฏิบัติ ซึ่งชุมชนเครือข่ายสามารถจัดการตนเองได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ไม่ได้ถูกบังคับควบคุม หรือขึ้นอยู่กับการจัดการตนเองในระดับเครือข่าย โดยที่กระบวนการจัดการตนเองที่เกิดขึ้นจะมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ ความเป็นพลวัต ความสัมพันธ์กับภายนอกที่เป็นระบบเปิด และความยืดหยุ่น โดยเฉพาะการจัดการตนเองของเครือข่ายต้องมีการจัดการความสัมพันธ์กับภายนอกในลักษณะของการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4) องค์ประกอบของสวัสดิการชุมชนบูรณาการ

สวัสดิการชุมชนบูรณาการในแต่ละด้านจะมีลักษณะเชื่อมโยงที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตไม่ได้แยกส่วนออกจากกัน แต่มีลักษณะเป็นไปเพื่อการดำรงชีวิตได้ในระดับที่พอเหมาะพอควร เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน โดยไม่แปลกแยกโดดเดี่ยวจากความทันสมัย แต่ผสมกลมกลืนทุกยุคทุกสมัยเข้าไว้ด้วยกัน และไม่แบ่งแยกสวัสดิการแต่ละระดับออกจากกัน โดยที่สวัสดิการที่เกิดขึ้นมีสวัสดิการทุกระดับ ได้แก่ สวัสดิการชุมชนพื้นบ้าน สวัสดิการชุมชนทันสมัย และสวัสดิการสังคม พร้อมกับการบูรณาการสวัสดิการทุกระดับเข้าด้วยกันจนเป็นสวัสดิการชุมชนของตนเอง และได้เชื่อมโยงสวัสดิการทุกด้านของชีวิตไว้ด้วยกัน ประกอบด้วย ด้านการศึกษา สุขภาพ เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน ความมั่นคงในชีวิต และการบริการสังคม โดยร้อยเรียงสวัสดิการ ตั้งแต่ การสร้างพื้นฐานด้านปัจจัย 4 ของครอบครัว การผสมผสานการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์แผนปัจจุบัน การแปรรูปผลผลิต โดยดูแลตั้งแต่ขั้นตอนของการผลิต ผ่านกระบวนการผลิต จนถึงผลผลิตที่ได้รับการสร้างรายได้จากวิสาหกิจชุมชน จนกระทั่งสร้างความมั่นคงในชีวิตจากกองทุนออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการ และกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้ โดยที่สวัสดิการในแต่ละด้านจะมีรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ลงไปอีก ทั้งนี้ เป็นผลจากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของเครือข่าย ดังนั้น สวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายอินแปงจึงประกอบด้วย “การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อการพออยู่พอกิน สร้างเศรษฐกิจร่วมกันโดยการทำวิสาหกิจชุมชน และมีความมั่นคงในชีวิตจากกองทุนสวัสดิการ ”

อย่างไรก็ตาม สวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายอินแปงที่เกิดขึ้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในแต่ละชุมชนเครือข่ายจะมีรายละเอียดของแบบแผนการจัดการที่แตกต่าง กันได้ รวมถึง ระดับของการขับเคลื่อนสวัสดิการก็มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจาก แต่ละชุมชน เครือข่ายมีกลไกที่เป็นพลังอำนาจที่แตกต่างกัน

เครือข่ายอินแปงเป็นองค์กรที่มีชีวิต

เครือข่ายอินแปงเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่มีแนวคิดความ เชื่อแบบเดียวกัน และมีจิตวิญญาณที่จะมาร่วมกันสรรค์สร้างสวัสดิการของตนเองในเชิง กระบวนการ และเชิงเป้าหมายของความเป็นอยู่ที่ดี โดยไม่รอรับความช่วยเหลือจากภายนอก ภายใต้กระบวนการในการจัดการของตนเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกของ เครือข่ายทุกระดับ ทั้งในระดับเครือข่ายภาพรวมที่เป็นตัวแทนจากชุมชนเครือข่าย และระดับของ ชุมชนเครือข่าย โดยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย มีการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ตลอดจน เครือข่ายอินแปงได้อาศัยบุคคลในเครือข่าย องค์ความรู้ วัฒนธรรม และความหลากหลาย โครงสร้างการจัดการ และ ความเป็นเครือข่ายและการสื่อสาร ที่เป็นกลไก พลังอำนาจของชุมชนเครือข่ายที่ต่างก็มีการเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน และมีการดำรงอยู่ร่วมกันเป็น สายใยแห่งความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีกระบวนการที่เคลื่อนไหวเป็นพลวัต มีวงจร บ้อนกลับมา ทำให้เครือข่ายอินแปงมีลักษณะขององค์กรมีชีวิตที่ค่อย ๆ สร้าง สะสม สามารถ ปรับตัว เปลี่ยนแปลง ผสมกลมกลืนของพลังอำนาจที่มีการเคลื่อนไหวมาใช้ในการจัดการด้วย ตนเอง เพื่อเข้าสู่สภาวะที่เหมาะสม ภายใต้สภาวะทางธรรมชาติที่เป็นระบบเปิด และสามารถสร้าง ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนแต่มีการจัดระเบียบที่ยอมรับร่วมกันได้ เกิดเป็นองค์ความรู้ที่ใช้สำหรับการ เรียนรู้ต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง และพร้อมที่จะปรับตัวใหม่ เมื่อความสัมพันธ์ของระบบเปลี่ยนแปลง ไป สร้างให้เกิดความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นระบบที่สามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งการที่ เครือข่ายอินแปงมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของสรรพชีวิตและสรรพสิ่งที่มีต่อกัน แสดงให้เห็น ว่าเครือข่ายอินแปงมีความเข้าใจถึงสภาพความเป็นไปของชีวิตที่จะต้องมีการจัดการตนเองอย่าง เหมาะสม เพื่อดำรงคงอยู่อย่างลงตัว อย่างมีชีวิต ทำให้เครือข่ายอินแปงเป็นองค์กรที่มีชีวิต ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การที่เครือข่ายอินแปงสามารถสรรค์สร้างสวัสดิการของตนเองขึ้นมาได้จน เป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าเป็นทางออกที่เป็นทางเลือกของการจัดการชีวิตของหมู่มวลชนสมาชิก เครือข่าย และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการในชุมชนอื่น ๆ ของประเทศนั้น การ

รวมกลุ่มเป็นองค์กรจะต้องมีลักษณะของการเป็นองค์กรที่มีชีวิต สามารถจัดการการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ของสมาชิกเครือข่ายภายใต้สวัสดิการชุมชนที่ศึกษา

การให้ความหมายของความกินดีอยู่ดีของสมาชิกเครือข่ายอินแปงในยุคแห่งเครือข่ายอินแปงมีพัฒนาการโดยอาศัยพื้นฐานทางความคิดมาตั้งแต่ยุคดั้งเดิมที่ยึดถือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และการต่อยอดด้วยความไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในยุคแห่งความทันสมัยที่เห็นเงินเป็นใหญ่ ซึ่งก่อให้เกิดวิกฤติชีวิตตามมา จนหาทางออกด้วยตนเองไม่ได้ โดยที่การให้ความหมายของความกินดีอยู่ดีของสมาชิกเครือข่ายอินแปงในยุคแห่งเครือข่ายอินแปงได้อาศัยพื้นฐานการดำเนินชีวิตมาตั้งแต่ยุคดั้งเดิมที่มีการพึ่งพาอาศัยการในชุมชนมาเป็นตัวตั้ง และใช้เงินตามความหมายของสวัสดิการในยุคแห่งความทันสมัยเป็นองค์ประกอบในการสร้างความหมายของสวัสดิการในยุคแห่งเครือข่ายอินแปง

ในยุคแห่งเครือข่ายอินแปง สมาชิกในเครือข่ายได้ให้ความหมายของการเป็นอยู่ที่ดีในฐานะของการเป็นสวัสดิการในเชิงกระบวนการว่าเป็นการเรียนรู้ให้เกิดปัญญา ทั้งนี้ ในการเรียนรู้ให้เกิดปัญญานั้น ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองเท่านั้น แต่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกันของหมู่มวลชนสมาชิกเครือข่าย และผู้รู้จากภายนอกเครือข่าย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญาของผู้คนเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อันเป็นการรื้อฟื้นความหมายของสวัสดิการในยุคดั้งเดิมให้เด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันในการเรียนรู้เพื่อให้เป็นปัญญายังถูกนำมาใช้เป็นกลไกในการจัดการเงิน ซึ่งเงินยังอยู่ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต แต่ในยุคนี้ไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง เงินเป็นเพียงผลที่เกิดขึ้น และเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของหมู่มวลชนสมาชิก ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน

จากความหมายของความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกเครือข่ายอินแปงในฐานะของสวัสดิการในเชิงกระบวนการว่าเป็นการเรียนรู้ให้เกิดปัญญานั้น สมาชิกเครือข่ายอินแปงยังให้ความหมายของความเป็นอยู่ที่ดีในฐานะของสวัสดิการเชิงเป้าหมายไว้ว่า หมู่มวลชนสมาชิกจะมีความเป็นอยู่ที่ดีได้นั้น จะต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัว ชุมชน และเครือข่ายได้ โดยที่ในการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาอาศัยกันได้นั้น สามารถวัดได้ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางสังคม สำหรับมิติทางเศรษฐกิจ เครือข่ายอินแปงไม่ได้ให้

ความสำคัญกับตัวเงินมากนัก แต่มุ่งเน้นให้สมาชิกเครือข่ายระดับปัจเจกบุคคลมีการสร้างฐานชีวิตที่เป็นปัจจัย 4 สำหรับการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการปลูกพืชสำหรับการอยู่การกิน โดยเชื่อว่าเมื่อฐานชีวิตมีความมั่นคงแล้ว ก็สามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อของมาใช้สำหรับการบริโภคลงไปได้ และจะได้ผลพลอยได้ที่เป็นรายได้ในรูปตัวเงินตามมาจากการขาย และการแปรรูปผลผลิตที่เหลือจากบริโภค โดยการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชนเครือข่าย จากการจัดทำวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน และการสร้างกองทุนออมทรัพย์ขึ้นมาทำการจัดการทางการเงินของชุมชนเครือข่าย เพื่อเป้าหมายในการสร้างสวัสดิการที่เป็นรูปธรรมของชุมชนเครือข่ายเอง และสำหรับในมิติทางสังคมนั้น สมาชิกเครือข่ายอินแปงสามารถพึ่งพาอาศัยกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีการเรียนรู้ร่วมกัน จนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม เกิดความภาคภูมิใจ และมีโอกาสในการจัดการทรัพยากรของตนเอง โดยตนเอง และเพื่อตนเองได้ โดยรอดพ้นจากเงื่อนโซ่ที่ไม่พึงประสงค์หลาย ๆ ด้าน ได้แก่ สารพิษ การมีหนี้สิน การเจ็บไข้ได้ป่วย การถูกเอารัดเอาเปรียบ ความไม่เพียงพอ กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอก และความเจ็บเหงา แสดงให้เห็นว่าการให้นิยามความหมายของความเป็นอยู่ที่ดีของเครือข่ายอินแปงมีลักษณะที่บูรณาการองค์ประกอบทุกด้านของชีวิตเข้าไว้ด้วยกัน โดยไม่ได้แยกส่วนของความเป็นอยู่ที่ดีออกเป็นเฉพาะด้าน รวมถึงยังพบมิติของความยั่งยืน จากการถ่ายทอดแนวคิดความเชื่อของเครือข่ายออกไปจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

การที่สมาชิกเครือข่ายอินแปงสามารถสร้างนิยามความหมายของความเป็นอยู่ที่ดี จนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และเกิดเป็นความเป็นอยู่ที่ดีที่เป็นรูปธรรมทั้งในเชิงเศรษฐกิจ และสังคม จนสามารถสร้างอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของเครือข่ายให้ปรากฏชัดขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคม มีการขยับเขยื้อนเคลื่อนตัวมาสู่ภาคประชาชนที่มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายให้สามารถจัดการตนเองได้มากขึ้น ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าในฐานะของอำนาจต่อรองก็ตาม แต่ก็สามารถแสดงผลที่เป็นประจักษ์พยานถึงความสามารถในการจัดการตนเอง จนสามารถให้นิยามความหมายของความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองได้ แต่กระนั้นก็ตาม เครือข่ายอินแปงก็ยังไม่สามารถจัดสวัสดิการชุมชนบูรณาการของตนเองให้สมาชิกของเครือข่ายมีความเป็นอยู่ที่ดีได้ทุกคน และทุกชุมชนเครือข่าย

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ในการให้นิยามความหมายของความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งถูกนำมาใช้กำหนดเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชนว่าบรรลุเป้าหมายของความเป็นอยู่ที่ดีหรือไม่นั้น ควรมีมิติของการวัดความเป็นอยู่ที่ดีในเชิงกระบวนการด้วย โดยต้องไม่มุ่งหวังวัดความเป็นอยู่ที่ดีในเชิงเป้าหมายเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม การให้นิยามความหมายความเป็นอยู่ที่ดีของเครือข่ายอินแปง

เป็นการกล่าวถึงความเป็นอยู่ที่ดีในระดับครอบครัวของสมาชิกเครือข่าย ยังไม่ได้ก้าวล่วงเข้าไปให้นิยามความหมายความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน ควรเป็นอย่างไร เนื่องจาก ในระยะที่ผ่านมาเครือข่ายอินแปงทำการจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกของตนเองเป็นหลัก จึงยังไม่ได้บ่งบอกว่า ตามแนวคิดความเชื่อของเครือข่ายอินแปงแล้ว ชุมชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีเป็นอย่างไร เช่น ชุมชนควรมีผลไม้พื้นบ้านก็ต้น มีสมุนไพรที่ชนิด ๆ ละก็ต้น จึงจะพึงตนเองในชุมชนได้

ปัญหา อุปสรรค แนวโน้มและความเป็นไปได้ในการจัดการสวัสดิการชุมชน

1. ปัญหา

ถึงแม้ว่าเครือข่ายอินแปงจะสามารถสรรค์สร้างสวัสดิการของตนเองได้ แต่สวัสดิการที่เกิดขึ้นก็ยังไม่พอเพียงสำหรับหมู่พลสมาชิกทุกคนของเครือข่าย โดยที่เครือข่ายอินแปงยังประสบกับปัญหาความขัดข้องในการจัดสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายที่เกิดขึ้นหลายประการ โดยมีสาเหตุมาจากตัวบุคคลภายในเครือข่ายเอง ทั้งนี้ เนื่องมาจากสมาชิกบางส่วนยังไม่สามารถเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งในจิตวิญญาณของความเป็นเครือข่ายอินแปง ทำให้ขาดความเข้มข้นในการจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่าย รวมถึง แกนนำก็ยังต้องมีการจัดการพื้นฐานเพื่อสร้างรากฐานของตนเองอยู่ จึงทำให้การจัดการสวัสดิการชุมชนเครือข่ายยังไม่สามารถจัดการได้เต็มที่เช่นกัน นอกจากนี้ การที่เครือข่ายอินแปงขยายชุมชนเครือข่ายออกไปเป็นจำนวนมาก ก็กลายเป็นปัญหาในการติดตามการขับเคลื่อนการจัดการสวัสดิการของชุมชนเครือข่ายเช่นกัน

สำหรับโครงสร้างการจัดการของเครือข่ายอินแปง ถึงแม้ว่าจะได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความยืดหยุ่นแล้วก็ตาม ก็ยังมีข้อจำกัดด้านจำนวนสมาชิกในแต่ละชุมชน เครือข่ายที่มีจำนวนน้อย จึงไม่สามารถขยายการจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการให้ครอบคลุมทุกด้านได้ นอกจากนี้ โครงสร้างการจัดการของเครือข่ายยังมีการกำหนดให้มีการประชุมบ่อยครั้ง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อความต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่ของเครือข่าย

2. อุปสรรค

อุปสรรคที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการขาดการประสานงานในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการที่มีการทำงานแบบแยกส่วนตามหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทาง

เศรษฐกิจ สังคม และทางกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดทอนความสามารถในการจัดการตนเองของเครือข่ายอินแปงลง

3. แนวโน้มและความเป็นไปได้ในการจัดการสวัสดิการชุมชน

แนวโน้มของการจัดการสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายอินแปงยังมีลักษณะเป็นการจัดการสวัสดิการที่บูรณาการสวัสดิการชุมชนพื้นบ้าน สวัสดิการชุมชนทันสมัย และสวัสดิการสังคมเข้าด้วยกัน โดยให้ความสำคัญกับสวัสดิการชุมชนพื้นบ้านเป็นหลัก และผสมผสานสวัสดิการชุมชนทันสมัย และสวัสดิการสังคมในระดับรองลงมา สำหรับความเป็นไปได้ของการจัดการสวัสดิการที่มีสวัสดิการชุมชนพื้นบ้านเป็นตัวตั้ง เพื่อให้บรรลุสวัสดิการในเชิงเป้าหมายของความเป็นอยู่ที่ดีนั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนเงินทุนโดยตรงจากรัฐ เพื่อให้เครือข่ายสามารถจัดการตนเอง สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้หมู่บ้านสมาชิกให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างต่อเนื่อง จากผู้นำรุ่นหนึ่ง สู่นำรุ่นใหม่ จนเข้าถึงจิตวิญญาณของความเป็นเครือข่ายอินแปง โดยไม่หลงเข้าไปในกระแสแห่งความทันสมัย ซึ่งการที่รัฐจะให้การสนับสนุนเงินทุนโดยตรงจะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอจากการศึกษา

สวัสดิการชุมชนบูรณาการที่เกิดขึ้นภายใต้การจัดการตนเองของเครือข่ายอินแปงที่สร้างสรรค์ขึ้นมา จนสามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีในฐานะที่เป็นสวัสดิการในเชิงกระบวนการ และในเชิงเป้าหมายได้ โดยเฉพาะความเป็นอยู่ที่ดีในเชิงเป้าหมายได้ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม สามารถสร้างการยอมรับว่าเป็นหนทางที่จะนำมาใช้ในการจัดการชีวิต ภายใต้กระแสแห่งความทันสมัยที่ถาโถมเข้ามาอย่างต่อเนื่องได้ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงขอเสนอแนวทางที่ได้รับจากการศึกษาดังนี้

1) การให้ความสำคัญกับสวัสดิการชุมชนพื้นบ้าน โดยการยอมรับความมีศักยภาพของชุมชนว่ามีรากเหง้าของตนเองที่สามารถรื้อฟื้นทุนทางสังคมของชุมชนขึ้นมาได้ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะภาครัฐทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงบทบาทในการจัดการดูแลชุมชน จากพื้นฐาน

ของชุมชนเอง และต้องยอมรับความหลากหลายของชุมชนที่ไม่เป็นมาตรฐานแบบเดียวกัน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้

2) สวัสดิการสังคมยังมีความจำเป็นต่อการจัดการตนเองของชุมชน โดยเฉพาะสวัสดิการสังคมระดับภาพรวมในระดับมหภาคที่ชุมชนไม่สามารถเข้าไปจัดการได้ ดังนั้น ภาครัฐที่มีหน้าที่ในการจัดสวัสดิการสังคมในระดับมหภาคจะต้องจัดสวัสดิการอย่างทั่วถึง และสำหรับสวัสดิการสังคมที่ชุมชนได้รับโดยผ่านโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐในระดับภูมิภาค ต้องเกิดขึ้นจากการประสานงานของหน่วยงานของรัฐ แทนการพัฒนาแบบแยกส่วนตามหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน นอกจากนี้ สวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3) การสร้างสวัสดิการชุมชนทันสมัยที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้ เพื่อการสะสมทุนนั้น ชุมชนต้องพิจารณาว่าเป็นเพียงองค์ประกอบของสวัสดิการชุมชน โดยที่ชุมชนต้องไม่กำหนดเป็นเป้าหมายหลักของการสร้างสวัสดิการ เพราะจะทำให้มองเห็นเงินเป็นสวัสดิการแทน

4) การสร้างสวัสดิการของชุมชน ต้องเป็นสวัสดิการที่มองความเป็นระบบของชีวิตที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงขององค์ประกอบทุกด้านของชีวิต ได้แก่ การศึกษา สุขภาพ เศรษฐกิจ ชุมชน เศรษฐกิจ ความมั่นคงในชีวิต และการบริการสังคม โดยที่ต้องบูรณาการผสมผสานสวัสดิการชุมชนพื้นฐาน สวัสดิการชุมชนทันสมัย และสวัสดิการสังคมเข้าไว้ด้วยกัน จากการใช่วิธีการสร้างสวัสดิการชุมชนพื้นฐานเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุสวัสดิการในเชิงเป้าหมายของการพึ่งตนเองในระดับครอบครัว ชุมชน และเครือข่าย

5) การสร้างสวัสดิการของชุมชน ชุมชนต้องให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณของบุคคลในชุมชนที่จะต้องสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นต่อแนวทางที่ชุมชนร่วมกันสร้างขึ้นในฐานที่สามารถสร้างสวัสดิการของชุมชนขึ้นมาได้ โดยจิตวิญญาณที่สร้างขึ้นต้องเกิดจากการสมัครใจด้วย

6) ชุมชนต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายความร่วมมือข้ามพื้นที่เขตแดนของพื้นที่เขตปกครอง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนอย่างหลากหลาย เป็นหนทางที่จะทำให้เกิดการจัดสวัสดิการของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง โดยที่เครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้นต้องมีลักษณะของการเป็นองค์กรที่มีชีวิต พร้อมทั้งจะทำการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และพร้อมที่จะปรับตัวเมื่อมีสภาวะแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป

7) การจัดการสวัสดิการชุมชนต้องเกิดขึ้นภายใต้การจัดการตนเองของชุมชนโดยอิสระ ไม่ใช่เกิดจากการสั่งการ หรือการบังคับควบคุม จึงจะเกิดความยั่งยืนต่อไปได้

8) การที่สวัสดิการชุมชนจะถูกกำหนดโดยชุมชน เพื่อชุมชนได้อย่างจริงจังนั้น จะต้องถูกกำหนดมาตั้งแต่ระดับนโยบายของประเทศ โดยตัวแทนของชุมชนต้องมีส่วนเข้าไปมีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางในการจัดการชุมชนในระดับนโยบายด้วย

9) การยืนยันยุทธศาสตร์ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยการให้ความสำคัญกับการทำเกษตรแบบสำมะปี และการยกป่ามาไว้สวน เพื่อให้เกิดความมั่นคงของพื้นฐานปัจจัย 4 สำหรับการอยู่การกิน ได้ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้จากการร่วมกันทำวิสาหกิจของชุมชน และการสร้างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการตามมาได้ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะภาครัฐ สามารถนำยุทธศาสตร์นี้ไปเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนอื่นได้ โดยให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชุมชนด้วย จึงจะเกิดผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการรักษา และขยายแนวคิดความเชื่อเหล่านี้ออกไป โดยการปรับหลักสูตรให้นักศึกษาได้เข้าไปเรียนรู้ถึงแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชนเครือข่าย

ข้อเสนอเชิงการศึกษาต่อไป

1) ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาการจัดการสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายอินแปงเป็นหลัก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคนภายในเครือข่ายเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถตอบคำถามในการศึกษาได้ แต่เนื่องจากเครือข่ายอินแปงมีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกในชุมชน โดยที่สมาชิกในชุมชนไม่ได้เป็นสมาชิกของชุมชนเครือข่ายทุกคน จึงทำให้ขาดมุมมองของสมาชิกในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของเครือข่ายอินแปง ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาข้อมูลมุมมองของสมาชิกในชุมชนเหล่านี้ด้วย

2) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัดในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากมีพื้นที่ชุมชนเครือข่ายจำนวนมาก ซึ่งแต่ละชุมชนเครือข่ายก็มีความแตกต่างหลากหลาย โดยที่ผู้ศึกษาทำการเลือกชุมชนเครือข่ายเฉพาะบางแห่งที่มีข้อเด่น ๆ และเลือกให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 4 จังหวัด คือ จังหวัดสกลนคร มุกดาหาร กาฬสินธุ์ และอุดรธานี ทำให้ขาดการศึกษาชุมชนเครือข่ายที่ครอบคลุมทุกชุมชนเครือข่าย ควรทำการศึกษาทุกชุมชนเครือข่าย เพื่อให้เห็นรายละเอียดในระดับจุลภาคเพิ่มมากขึ้น

3) ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก แต่เนื่องจากสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นไม่ได้อยู่ในสภาวะคงที่ ทำให้การรวบรวมข้อมูลกระทำได้ยาก กล่าวคือ

เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ก็จะส่งผลให้ข้อมูลที่จัดเก็บเปลี่ยนไปด้วย และหากใช้เวลาในการศึกษายาวนาน ยิ่งก่อให้เกิดข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูลมากขึ้น

4) การศึกษาวิจัยชุมชนเครือข่ายอินแปงต่อไป ควรใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนเครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนางานของชุมชนร่วมกัน โดยเฉพาะการหาโจทย์วิจัยร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในเชิงกว้าง และเชิงลึกตามความต้องการของชุมชนมากขึ้น

